

Arhitektura renesanse

Otore

načenje ove [arhitekture](#) može se tumačiti na više načina, ali najjednostavnije se može definisati kao značajan istorijski period u arhitekturi tokom kojeg su prihvaćene i primenjene jedinstvene forme potekle iz prošlosti, a koje su se smatrale konstantom u arhitektonskom stvaralaštvu tog doba.

Za ovu pojavu bila su se stekla dva preduslova i delovala su kombinovano:

1. Izbor klasičnog ([antičkog](#)) repertoara arhitektonskog elementa, delova i celina. 2. Istorijski okvir arhitekture, odnosno novi kulturni sistem u kojem je ona razvijena.

Većina istraživača slaže se da se renesansa kao stilski oblik formirala u [Firenci](#), središnjem gradu [Toskane](#) na [Apeninskom poluostrvu](#). U tom gradu se krajem XIV i početkom XV veka stekao niz povoljnih okolnosti koje su omogućile razumevanje za nove arhitektonske ideje kao i za nov arhitektonski rečnik. Firenca, grad-država, imala je upravu koju su činili predstavnici moćnih trgovačkih porodica kao što su [Mediči](#), [Piti](#), [Ručelaj](#), [Stroci](#) i drugi, koji su pre svih drugih u [Italiji](#) shvatili značaj novina u raznim oblastima života. Nije, međutim, bogatstvo i društveni okvir bilo jedino što je omogućavalo rađanje renesanse, u [Evropi](#) je tada postojao još čitav niz bogatijih gradova, sa dominantnim građanskim staležom, kao što su bili gradovi u [Flandriji](#) ili [Londonu](#) u [Engleskoj](#). Ali u njima je početkom XV veka još uvek vladala cvetna [gotika](#).

Toskana je sa svojom tradicijom, nacionalnim karakteristikama, [etruskim](#) nasleđem i trgovačkim duhom stanovnika, koje je bilo okrenuto svetovnim idealima (novcu), bila pogodan teren za uklanjanje svega što je bilo transcedentalno i mistično u [srednjem veku](#).

Rimska prošlost, elementi umetnosti i fragmenti literarnih dela nisu nikad bili zaboravljeni na ovom tlu, ali njihov kult je počeo izrazito da se neguje tek tokom XIV veka. U Toskani se bila uobličila nova koncepcija umetnika i poštovanja prema njima. Time je obeležen novi period u istoriji arhitekture što se tiče društvenog statusa autora. Jedna od bitnih karakteristika renesanse postala je univerzalnost ličnosti koje stvaraju arhitekturu. Kozimo Mediči je bio prvi koji je pismeno, u tekstu, nazvao jednog slikara božanskim, misleći pritom na njegov um. To je bio atribut koji se danas pripisuje [Mikelandelu](#), ali je tada i on sam bio pomalo ubeđen u ono što mu se pripisuje. Mikelandelo je, kao što je poznato, bio skulptor, slikar, arhitekta, pisac, muzičar, uopšte „univerzalni čovek“, kako su se nazivale ličnosti širokog obrazovanja i raskošnog talenta. Većina umetnika toga doba težila je da zasluži takvo priznanje.

Pojam renesansa (preporod) je prvi put upotrebio italijanski umetnik i istoričar umetnosti [Dorđo Vazari 1550.](#) godine za označavajući njime umetnost koja je nastala u [13. veku](#). Njegova kasnija upotreba dolazi iz francuskog jezika gde ga je upotrebio francuski istoričar [Žil Mišle](#), a prešao je u široku upotrebu zahvaljujući švajcarskom istoričaru umetnosti, [Jakobu Burkhartu](#) u [19. veku](#).

U skorije vreme postoje određene sumnje u ispravnost pojma „renesansa“ primenjenog na likovne umetnosti u momentu rađanja moderne Evrope. Bukvalna primena ove reči, a koja je u svojim korenima trebalo da izrazi povratak antičke umetnosti nakon vekova u zaboravu i konstruisanje novih umetničkih formi na osnovu nje, postala je polemična nakon otkrića koja pokazuju linije kontinuiteta između umetnosti antičkih civilizacija i onih iz perioda [srednjeg veka](#). Međutim, ne može se ignorisati gomila pisanih dokaza epohe o umetničkim delima, koji bez sumnje pokazuju brigu perioda renesanse oko postizanja koherentnosti u svojim dostignućima. Ti pisani dokazi nemaju presedan u ranijim vekovima. Pisci renesanse su bili ubeđeni da mogu identifikovati određeni progres u umetnosti koji je pravio značajnu razliku između njihove epohe i onih koje su joj prethodile. Taj osećaj, ili bolje zadatak, odnosno postojanje određenih ciljeva za koje se trebalo boriti i izboriti, čine da se još jednom vratimo samim umetničkim delima u potrazi za određenom potvrdom tog samopouzdanja koje je vidljivo u komentarima prvih kritičara i poštovalaca renesansnih dela koji su o njima govorili i pisali.

Analizom stvari više je nego očigledno da su vizuelne umetnosti renesanse postale vodič jednog novog izraza određenih ideala koji se tiču čoveka i društva, a u isto vreme predstavljaju jednu novu viziju verovanja [hrišćanske](#) vere, preko jednog zajedničkog vokabulara ljudskog iskustva koji dele tadašnji posmatrači umetničkih dela. Umetnost renesanse je savršen primer kako traženje idealizovane forme ujedno može biti i jedan duhovni izazov koji posmatraču donosi jedno osećanje [božije](#) savršenosti preko savršeno idealizovane ljudske figure ili u arhitekturi proporcija jedne građevine. Preliminarni i najvažniji period ovog iskustva bio je period umetnikovog ponovnog ispitivanja [prirode](#), kome su sada predloženi novi zahtevi koji se tiču tehničkog umeća i [estetskog](#) prosuđivanja. Literatura koja je o umetnosti pisana u periodu između [14. veka](#) i [16. veka](#), takođe pokazuje da je pogled na umetnike kao društvena i kreativna bića doživeo značajne promene kao posledica njihovog uspeha, tako da je pred sami kraj renesanse lični stil jednog umetnika bio isto onoliko bitan kao i njegovo tehničko umeće ili sposobnost da izvrši jednu narudžbu, kako bi postao priznat u javnosti kao majstor. Moguće je da se više ne veruje u anonimnost srednjovekovnog umetnika, ali fragmentirani dokazi koji o njemu postoje, nude jednu nedovršenu sliku u poređenju sa slavom umetnika renesanse i mestom koje zauzima u literarnim tradicijama [umetničke kritike](#) perioda.